

PSİKİYATRİ VE SİNEMA

Dr. Uğur ÖNER*

Sinema çalışmaları içersinde psikiyatri ve psikolojinin önemli bir konumu vardır. Çünkü temelde ikisinin uğraşı da insandır. İkisi de insanı anlamayı, ona yardımcı olmayı, onun yaşamını zenginleştirebilmeyi, daha anlamlı kılabilmeyi amaçlar. İnsan için daha iyi yaşama yolları bulabilmeye çalışır.

Sinema çalışanları insan kişiliğini birtakım ilişkiler içerisinde seyircilerine sunarlar. Çünkü psikoloji biliminin yardımına gereksinim duyarlar.

İnsanın psikolojik yapısının inandırıcı olabilmesi onun gelişiminin iyi tanınmasına ve bilinmesine bağlıdır.

Sinema, yoğun bir ilişki içersinde olduğu bu bilim dalını ve uygulamalarını yapıtlarında daha gerçekçi ve olumlu bir biçimde tanıtılabilmeyi göz ardı etmemelidir.

Öte yandan, sinema bir bakıma toplumun duygu ve düşüncelerini yansıtan bir sanat dalıdır.

Psikiyatri ve psikoloji bilim dallarının toplumdaki algılanış biçimini sinema yoluyla izleyebiliyoruz. Ancak, sinemanın bir de eğitim görevi olduğunu düşünürsek, yalnızca toplumun bir kesiminin algıladığı biçimiyle bazı bilim dallarının işlevlerini seyircilerine yansıtmaması ne denli yararlı olabilir. Öyleyse her iki alan, olumlu bir işbirliği kurabilirlerse, bu işbirliği kendi gelişmelerini daha olumlu bir biçimde etkileyebilecektir.

Belki sinema, karikatürize ettiği ya da çarpıttığı bir alandan pek de yararlanmayı düşünmeyecektir. Çünkü işlevine kendisi inanmamaktadır. Ayrıca bu alanı seyircilerine yanlış tanıtmış olacaktır.

Oysa toplum içersinde psikolojik ve psikiyatrik yardıma gereksinime duyan birçok insan vardır. Sinemalarda gördüğü bir benzer sorunu bazı insanlar da yaşıyor olabilirler. Bu alanların karikatürize edilerek ya da

* EPH Bölümü öğretim elemanı.

yanlış bir biçimde yansıtılması ise bu yardımlara gereksinme duyan insanların umutlarını da kıracaktır. Bu yanlış uygulama bu tür sorunlara yardım edilemez mesajını iletebilecektir, insanlara zarar verebilecektir.

İşte tüm bu nedenlerle her iki alan da birbirlerine daha duyarlı davranmalıdır. Çünkü başta da belirttiğimiz gibi ikisinin de ortak amacı, insanlara daha iyi yaşama yollarını görebilmede yardımcı olmaktır.

Psikiyatri Sinemaya Nasıl Girmeye Başlamıştır?

Bu sorunun yanıtını dünya sinemalarına bakarak bulmaya çalışabiliriz.

20. yüzyılın başlarında sinema yapımcıları "psikiyatri" adını verdikleri yeni bir meslek keşfettiler. Bu mesleğe duyulan ilgi bu konuyla ilgili bir çok filmin yapılmasına yol açtı. Yeni keşfedilen bu meslek zaman zaman aslına benzese de, çoğunlukla sinemanın kendi yarattığı bir meslek türü olarak ortaya konulmaya başlandı.

Psikolojinin kuramları, tedavi yöntemleri ve uygulayıcıları adeta yeniden sinemacılar tarafından kendilerine özgü bir biçimde oluşturuldu.

Sinemada diğer meslekler de ele alınmıştır. Ancak psikolojinin ve sinemanın genellikle insan davranışına ve normlardan sapmaya olan ortak ilgileri, psikiyatrinin sinemanın yoğun ilgi merkezi olmasına neden olmuştur. Sinema hikayeleriyle psikiyatrik vaka incelemelerinin özünün yoğun çöşkular ve alışılmamış güdülerden kaynaklanması bu iki alanın bir diğer ortak yönü olup birbirlerine olan ilgilerini artırmıştır.

Sinema ve psikiyatri giderek gelişip zenginleştikçe birbirleri için de çekici olmaya başlamışlardır. Psikiyatrik rahatsızlıkların filmini yaparak patolojik durumların anlaşılabilmesi de sağlanabilir. Bu durum sinemaya konu zenginliği sağlarken aynı zamanda da izleyicileri bu konularda bilgilendirebilir. Hem rahatsızlıkların tanınmasında hem de bu gibi durumlarda nelerin yapılması gerektiği konusunda izleyicilere rehberlik edebilir. Bu gibi durumlarda insanlara sunulacak psikolojik yardımlar, bu yardımları veren kişilerin tutumları, tedavi yöntemleri ve insanlara neler sağlayabilecekleri konularında da sinema aydınlatıcı bir rol oynayabilir.

Sinema ile psikiyatri arasındaki bağ, ilkin bazı hastalıkların tanıtılmasıyla başlamıştır. 1904 yapımı "The Escaped Lunatic and Maniac Chase" adlı filmde Napolyon giysileri içinde dolaşan hastalar gösterili-

yordu. 1902'de "Maniac Barber" adlı filmde bir katil veriliyordu. 1905'de "The Kleptomaniac" adlı filmde kleptoman bir kişi tanıtılıyordu, vb..

Sinemada psikiyatristin belirmesi ise 1906 yılında "Dr. Dippy's Sanitarium" adlı filmle başlamıştır. Bu filmde doktor sanatoryumda çalışması için bir bakıcı almıştır.

Bundan sonra 1908 yılında "The Criminal Hypnotist" adlı filmde hasta-terapist ilişkisine rastlıyoruz. Bu filmlerle birlikte sinemada bir psikiyatristin çalışmalarını izlemeye başlıyoruz. Sinemanın yeni keşfetmiş olduğu bir mesleğin uygulanışına yer verilmeye çalışılmaktadır. Birinci filmde Dr. Dippy'nin yeni işe aldığı bakıcıyı ilgilenmekle yükümlü olduğu hastalar rahatsız ederler. Sonra da hastalar hastaneden çıkarlar ve şehre giderler. Doktor ve bakıcılar hastaları izlerler. Bu izleme hastanede son bulur. Hastalar trankilizan verilerek yatıştırılırlar. Böylece sakinleştirici ilaçların da sinemada kullanılmasına başlanmıştır. İkinci filmde ise hipnoz olayı ele alınmıştır. Burada konu daha geliştirilmiştir. Duygular daha yoğundur. Genç bir adam bir partide hipnoz yaparak insanların hoşça vakit geçirmelerini sağlamaktadır. Bu partide tanıdığı genç hanıma ertesi gün yolda rastlar ve onu hipnotize eder ve babasının parasını çaldırmaya çalışır. Ancak babanın ve iyi uzmanın yardımıyla genç kız kurtarılır. Olay böylece gelişip gider. Bu filmlere baktığımızda birbirinden farklı üç tür uzmanla karşılaşlıyoruz (Schnieder, 1987).

Üç Çeşit Sinema Psikiyatristi

1. Dr. Dippy gibi "komik" psikiyatristler. Hastalarından daha çilgin uzmanlar. Hastalar, ya gerçekten hasta değildirlir ya da hastalarsa bile tüm rahatsızlıklarına rağmen doktordan daha akıllıdırlar.

Bu doktorların tedavi yöntemleri de tuhaftır. Gerçeğe uygun olmayan hirtakım yöntemler kullanırlar. Büyük bir şans eseri, nadiren hastalarına zarar verirler. 1936 yılı yapımı olan "Mr. Deeds Goes to Town" adlı filmde Dr. Von Haller, 1938 "Bringing up Baby" adlı filmde Firtz Feld, 1965 "What's New Pussycat?" adlı filmde Peter Sellers, 1977 "High Anxiety" filminde Mel Brooks, 1979 "Love at First Bite" filminde Richard Benjamin, 1980 yılında "Serial" adlı filmde Peter Bonerz, bu kategori içerisinde sokabileceğimiz türden doktor tipleridir.

2. Dr. Dippy'den sonra ise "Harika Doktor" tipi sinemada görülmeye başlanmıştır. Bunun bir nedeni de film yapımcılarının gerçek psi-

kiyatriyle 1930-40'lı yıllardan önce karşılaşmamış olmaları olabilir. Bir başka neden de, sessiz sinemada konuşarak tedavi yöntemi olan psikoterapinin verilememesi olabilir. Birçok nedenden dolayı 1940'lı yıllara kadar Harika Doktor'a sinemada rasthıyamıyoruz. "Harika Doktor" tipi geliştikçe onun yürüttüğü mesleki etkinlikler de daha açık seçik anlaşılmaya başlandı. "Harika Doktor" sıcak, insancıl, sade ve hastalarına önem veren bir tip olarak belirdi. Çılgınca saate bağlı kalmadan, hastalarının gereksinmelerini karşılamaya çalışan bir doktor!

1983'de "Lovesick" adlı filmde Dudley Moore ihtisasını almaz, yoksul ve ona gereksinmesi olan hastalara yardıma koşar.

Etkin olmayan, sıkılan, ofisine bağımlı mesleki yaşamı saatlerin katı denetimi altında olan Dr. Dippy tipi, sinemalarda değişip "harika doktor" tipine dönüşünce, her yerde, her zaman ulaşılabilen bir doktor tipiyle karşılaşılıyor. "Harika Doktor" aslında ilkin "The Criminal Hypnotist" filminde genç kızı şarlatan hipnozcedan kurtarmaya koşan ve mesleğini etkin bir biçimde başarıyla yürüten doktorla birlikte doğar.

"Harika Doktor" duruma göre gerekli yöntemleri başarılı bir biçimde uygulama yeteneğine sahiptir. Bu tür bir doktorun yürüttüğü etkili tedavi yöntemi genellikle travmatik bir olayı açığa çıkarabilmede ve bireyi sağlığa kavuşturacak olan yaklaşımın tanınmasında yararlı olmaktadır. 1980'de "Ordinary People" adlı filmde de bu türün bir örneğini görüyoruz. Artık daha önceki garip tedavi yöntemleri yerine hasta ile doktorunun birlikte yürütükleri konuşarak tedavi yöntemi ön plana geçmektedir.

3. Üçüncü sinema tipi ise "Kötü Doktor"dur.

Bu tipi korku filmlerinden tanırız. Bu tipe 1919'da "The Cabinet of Dr. Caligari" adlı filmde rasthıyoz. Dr. Caligari bir tür zihin Frankeşayn'ıdır. Kötü doktor gücünü kişisel çıkarları için kullanır.

"The Criminal Hypnotist" adlı filmle başlayarak 1947'de "Nightmare Alley", 1964'de "Shock Treatment", 1982'de "I the Jury" gibi filmlerde gözlenir. Bu filmlerdeki psikiyatristler otoritelerini ve mesleki becerilerini kullanarak hastalarını dolandırır. Bu tipi son yıllarda yapılan, 1980'de Michael Caine'in oynadığı "Dressed to Kill" adlı filmde görüyoruz. Buradaki psikiyatrist cinsel olarak uyarıldığı zaman cinayet işleyen bir transvest oluyor. Bu tipi ayrıca "Spellbound" (1945), 1982'de "Frances", 1975'de "One Flew Over the Cookoo's Nest" adlı filmlerde de görüyoruz.

Bu doktorların kullandıkları tedavi yöntemleri de insanları kontrol etmeye ve yönlendirmeye yönelik, insana aykırı yöntemler olarak belirleniyor. Hastaları laboratuvarlarda denek olarak kullanıp onların üzerine garip deneyler yürütmek, ağır elektroşoklar, hipnozlar, ağır ilaç uygulamaları bu tip doktorların yürüttükleri yöntemlerdir.

Yapılan incelemeler sonucunda Amerikan sinemasındaki psikiyatrların % 35'inin "Dr. Dippy", % 15'inin "Kötü Doktor", % 14'ünün sınıflandırılmayan, % 9'unun münasebetsiz ama kolayca sınıflandırılmayan, % 5'i nin etkili fakat kolayca sınıflandırılmayan türden oldukları görülmüştür (Schneider, 19787).

Belki de bu noktaya kadar sözünü ettiğimiz sinema psikiyatrları gerçekten psikiyatrist rolü içerisinde olmayabilirler. Ancak bu tiplerin tümü insanın psikolojik sorunlarıyla uğraşmaktadırlar. Sinema bu kişilerin yürüttükleri mesleki etkinlikleri açıklığa kavuşturucu bir ayırım yapmamıştır. Psikolog, psikiyatrist, sosyal hizmet uzmanı vb. meslekler büyük bir karmaşa içerisinde verilmiştir. Bazen yürütülen etkinliklerle meslek adı uymamaktadır.

1919'da "When the Clouds Roll By" adlı filmdeki kötü uygulamacı, ilkin tıpla ilgili bir grup dinleyiciye bir anfile konferans vermektedir. Daha sonra ise bu kişinin bir akıl hastanesinden kaçmış olduğu anlaşılır. 1980'de "Serial" adlı filmde Peter Bonerz bir psikologdur. Ancak o, bir psikiyatrist gibi tıbbi tedavi uygulamaktadır.

Bu sınıflandırmaların cahillikten kaynaklanabileceğini düşünebiliriz. Ancak, durum pek de öyle değildir.

1946'da "The Dark Mirror" adlı filmde Lew Ayres Dr. Scott Elliott'ı master derecesi olan bir psikolog olarak canlandırmıştır. Bu film daha sonra 1984'de televizyon için yeniden yapılırken bu kez Dr. Elliott üniversitede bir psikoloji profesörü olarak değiştirilmiş ve bir psikiyatrist olarak sunulmuştur. Ne yazık ki bu durumda insan sinemada doğru bir sınıflamanın yapılmasının önemli olmadığı kanısına varmaktadır. İnsan zihniyle uğraşan uzman, bir zihin uzmanıdır ve bu uzmanlık dahı da "psikiyatrist" terimi ile belirtilmektedir. (Schneider, 1977).

1930-1940'lı yıllarda sinema endüstrisinde psikanaliz daha önceki yıllara kıyasla daha farklı bir biçimde belirmeye başlamıştır. Bu çalışmaları gerçeğe daha uygundur. Bunun nedeni, psikanalizin, önemli Hollywood ailelerinin yaşamlarına girmeye başlaması olarak görülebilir. Çünkü Psikanalizin üç önemli kavramı bu dönemlerde sinemada belirmeye başlamıştır.

1. Bilinçdışı ya da bilinçaltı kavramlarının kullanılması.
2. Rüya yorumlamaları,
3. İnsan için birincil özellik taşıyan bir coşku olarak sevgi kavramına ilgi duyulmaya başlanması.

Avrupa psikanalizin beşiği olarak kabul edilir. Sinema için de bu böyle olmuştur. Amerika ve Avrupa arasında yoğun bir etkileşim yaşanmıştır. Avrupalı psikiyatrist Charles Boyer, 1936'da "Private Worlds" adlı Amerikan filminde ilk kez Avrupa bilgisini ve anlayışını sinemaya taşımıştır. Bu filmde psikiyatrist, Adler'in yaklaşımı benimsenerek ciddi bir görünümde sunulmuştur. "Spellbound" filminde, Ingrid Bergman canlandıracağı mesleği, önemli Avrupalı bir uzmanın danışmanlığıyla gerçekleştirmiştir. Bu tür ciddi yaklaşımların yanı sıra istisnai durumlara da rastlamak mümkündür. Ancak yine de Amerika ve Avrupa arasında film psikiyatrisi konusunda saygılı bir ilişki yürütülmüştür.

Sinemada En çok Kullanılan Hastalık Türleri

Sinemada en fazla ilgi gören psikolojik rahatsızlıklar ise; şizofrenik tepkiler, bellek kaybı, çoğul kişilik, adam öldürme manisi, kendine zarar verme, tepkilerin kontrolsüzlüğü, histerik felçler, fobik tepkiler, transseksüalizm, transvestizm; psikolojik semptomlarla birlikte ortaya çıkan, gerçek olmayan organik bozukluklar, şizofrenik ve paranoid tepkiler olarak sıralanabilir. Bellek kaybı belki de sinemada kullanılan teşhisler içerisinde en önemlilerinden birisidir. Bu konunun çarpıcı örneklerinden biri ise "Spellbound" filminde görülür. Gregory Peck bellek kaybına uğrayan hasta, Ingrid Bergman ise onu tedavi etmeye çalışan doktor rollerindedirler.

İkinci ilgi odağı olan rahatsızlık ise çoğul kişilik konusudur. Bu konunun örneklerini de 1967'de "Sybil", 1960'da "Psyco", 1980'de "Dressed to Kill" adlı filmlerde görebiliriz. Bu filmlerin hepsinde çift kişilikli kahramanlar rol almaktadır. Bu kahramanların kişiliklerinden biri hoş ve sempattir, diğer kişiliklerine büründüklerinde ise bir kadın gibi giyinip dehşet veren cinayetler işlerler. Tek bir kişilik yapısı içerisinde sinema üç tür çok bilinen rahatsızlığı birlikte kullanır: Şizofrenik tepkiler, cinayet işleme manisi, transseksüalizim ve transvestizm.

Ayrıca alkol bağımlılığı, ilaç istismarı, hastalık düzeyinde kumar tutkusu, kleptomani gibi bozukluklar da sinemanın ilgisini çeken rahatsızlıklar olmuştur. Histerik felçler ise daha çok savaş filmlerinde yer almıştır.

Transseksüalizm ve transvestizm çoğul kişiliğin bir belirtisi olarak kullanılmakla birlikte, karşı cinsin giysilerine bürünme sinemanın başlangıcından beri çok fazla kullanılan bir malzeme olmuştur. Bu durum ise daha çok komedi filmlerinde yer almıştır. Bu tür filmlerde belirgin, psikolojik bir rahatsızlık söz konusu olmamakla birlikte, konu duygusal rahatsızlıkların bir göstergesi olarak da kullanılmıştır. Bunu en belirgin biçimiyle 1953 "Glenda" filminde görüyoruz. Bu filmde eski bir denizci normal giysilerinin altına kadın iç çamaşırları giymektedir.

Fobik sorunlar ise sinemada ciddi olarak ele alınmakla birlikte daha çok komedi filmlerinde sinema psikiyatrisinin bir uygulaması olarak perdeye aktarılmıştır. Fobik tepkilere toplumun takındığı tavır aynı biçimde sinemaya da yansımıştır. Bazı filmlerde bu tür tepkiler ciddiye alınırken, bazı filmlerde komedi unsuru olarak kullanılmıştır.

1958 "Vertigo" adlı Hitchcock filminde fobik tepkiler dramatik bir biçimde verilirken, 1977'de Mel Brooks'un "High Anxiety" adlı filminde bu tepkiler birer komedi unsuru olarak ele alınmıştır.

Sinemada Hasta-Terapist ilişkisine bakarsak, uydurma, yapay rahatsızlıklar genellikle "Dr. Dippy"nin alanına girmektedir. Hasta, terapistin tedavisini sürdürmesi için sürekli sorun yaratır. Olaya bir de cinsiyet açısından bakarsak hastalar genellikle kadın, terapistler ise erkeklerdir. Bu yaklaşım aynı zamanda toplumun olaya bakış açısını da yansıtmaktadır. Toplumun psikiyatrik yaklaşımları algılayış biçimi uydurma ruhsal rahatsızlıkların sıralanmasında yansıtılmıştır. Birçok insan, psikiyatriste gitmeyi, modern yaşam biçiminin gereklerinden birini yerine getirme gibi görmektedir. Bu yaklaşım içersinde psişik acı ya da rahatsızlıklar görmezlikten gelinmektedir. Psikiyatrinin yasal bir meslek olarak işlevde bulunması da göz ardı edilebilmektedir (Schneider, 1987).

Hasta /Doktor İlişkileri

Mesleğe yapılan bir başka saldırı ise belirgin bir ruhsal rahatsızlığı olmayan bir kişinin psikiyatristin eline düşmesi biçiminde verilmesidir. Sinema psikiyatristinin pençesine düşen kişi sıradan biridir ya da toplumun geleneklerine karşı çıkan kurallara uymayan bir kişidir. Dolayısıyla da hastanın bu özellikleri, katı, dar görüşlü psikiyatrist tarafından geçirtilmeye çalışılır.

1966'da "A fine Madness" adlı filmde Sean Cannery Psikiyatriste "Siz olani koruyorsunuz, ben ise nelerin olabileceğini tasavvur etmeye çalışıyorum" sözleriyle bu yaklaşımı vurgulamıştır.

Bu sınıflandırmaya giren başka bir yaklaşım şudur: Masum kurban, yanlış yönlendirilme ya da yanlış anlaşılma sonucunda akıl hastanesine yatırılır. Hasta olarak kabul edilen bu kişiler, otoriteleri ruh sağlıklarının yerinde olduğuna inandırabilmek için birtakım zorluklar yaşarlar.

Bazan kahramanlar otoriteleri, ruh sağlıklarının yerinde olduğuna inandırabilmeyi gerçekleştirirler. 1950'de "Harvey" ve 1955'de "The Shrike" filmlerinde olduğu gibi. Ancak 1982'de "Frances", 1975'de "One Flew Over the Cuckoo's Nest" adlı filmlerde kahramanlar bunu başaramamışlardır.

"İyi Hasta" hikayelerinden biri de, görkemli bir psikiyatristin normal ya da üstün yetenekli bir kahramana teşhis koyabilme çabaları içerisinde kendisini aptal durumuna sokmasıdır.

Paul Mazursky ve Woody Allen çoğunlukla komedi türü filmlerinde, ciddi ruhsal rahatsızlıklarla günlük yaşamın psikopatolojisi arasında kalan gri alanı keşfetmişlerdir. İzleyiciler, gerçek ızdırapla, bağımlılık ya da terapiye duyulan gerçek gereksinimle, terapiye bir tür bağımlılık geliştirme arasındaki farkı ayırtedebilmekte güçlük çekerler. Ancak yine de her iki sinemacı psikiyatrik yardımların insanların sağlıklarına kavuşma yönünden başarılı olduğu görüşünü yansıtmışlardır. Mazursky gerçeğe uydurabilmek için gerçek terapistleri sinema terapisti olarak kullanmaya çalışmıştır. Psikiyatrist Donald Muhich, 1969'da "Bob and Carol and Ted and Alice", 1973'de "Blume in Love", 1980'de "Willie and Phil" ve Psikolog Penelope Russianoff, 1978'de "An Unmarried Woman" adlı filmlerde görev almışlardır. İlk psikiyatrist Muhich gerçek rahatsızlıkları olan insanları bir uzman tavrı içerisinde tedavi etmiştir. Ancak "Willie and Phil" adlı filmde garip bir psikiyatristtir. Film kahramanının hastalık taklidi karşısında gülünç duruma düşmüştür (Schenider, 1987).

Günümüz Sinemasında Psikiyatri

Her şeye rağmen günümüzde psikiyatrinin sinemadaki görünümü yine de umutsuz değildir. Bu mesleğe sinemada kötümser ve eleştirel yaklaşımlar 1980 "Ordinary People" adlı çok başarılı olan filmle dengelenmiştir. Bu filmde bir gencin bir psikiyatri kliniğinden eve dönüşü anlatılmaktadır. Kardeşinin öldüğü bir kazadan sonra bu genç intihara teşebbüs etmiş, kurtarılmıştır. Babasının desteğiyle de bir psikiyatriste devam etmeye başlamıştır. Buradaki psikiyatrist, anlayışlı, içgörülü,

verdiği sıcak destekle gencin uğradığı duygusal çöküntüden kurtulabilmesine, daha etkili ve uyumlu olabileceği bir yaşama başlayabilmesine yardımcı olabilmektedir.

Bu filmde iyi bir sinema psikiyatristinin görevini nasıl yürüttüğü se-yirciye verilebilmiştir. Ayrıca iyi bir sinema psikiyatristini çeşitli yön-leriyle de tanıyabilmek mümkündür. Doktorun davranışları doğal ve informaldır. Günlük ve spor bir giyim içerisinde, kazak ve pantolon giymiştir. Saçları karışıktır, çalışırken kahve ve sigara içmektedir. Çalışmalarını yürüttüğü ofis de onun görünümüyle bağdaşmaktadır. Çevre düzenlemesine hiçbir dekoratörün eli değmemiştir. Doktor ofisinde rahatça dolaşmaktadır, yani masaya bağımlı değildir. Böylece onun bir teknokrat olmadığı izlenimi yaratılmaktadır. Tüm bu verilerden, daha terapi başlamadan iyi bir sinema doktorunun statüye, paraya ya da mal varlığına düşkün birisi olmadığı anlaşılabilir.

Terapi seansı başladığında da, bize önceki filmlerde verilen kalıp psikiyatrist tipine hiç uymayacak bir biçimde doktorun konuştuğunu izleyebiliyoruz. Hastasını izliyor, onun yanıtıyor, hataları kabul ediyor, anında etkin bir biçimde belli bir noktayı yakalıyor. Terapi sırasında olanların açıkça farkında. Ama edindiği bilgileri hastasıyla paylaşabilmek için uygun zamanı bekliyor. Denetleyici bir tutum içinde değil. Daha çok duygularla ilgili. Aynı zamanda kararlı ve nerede sınır koyacağını biliyor.

Sahneler ilerledikçe doktorun terapi sürecini yürütüşüyle ilgili daha ayrıntılı bilgilere sahip oluyoruz. Terapi odasında hastanın ve doktorun bir oturma düzenleri yok. Hasta ve doktor istedikleri yere oturabiliyorlar. Özgürce odanın içerisinde dolaşabiliyorlar. İlaç tedavisine pek istekli değil. Ama tamamen de karşı değil. Rüyalarla ilgili olmasına karşın gerçek yaşam içerisinde yer alan olaylara da öncelik veriyor. Anababıyla olan ilişkileri ele almada gerçekçi, ama anababaya karşı bir tavır içerisinde de değil. Sonuç olarak da tümüyle hastasıyla ilgili.

Terapi sahnesinin son noktası ise, ani olarak ortaya çıkan travmatik bir olayın yeniden yaşanmasıdır. Geçmişte yaşanan bu olayın terapistin yanında yeniden yaşanarak bir tür rahatlama ve iyileşmenin sağlanmasıdır. Burada kazanılan anlamlı içgörü ise, çatışmanın odağının olayda yaşanan şok olmayıp, diğer kişinin yaşamını kaybettiği bir kazadan sağ olarak kurtulmanın yarattığı suçluluk duygusudur. Sahne gözyaşları içerisinde hastanın terapistle sarılması ve terapistin de hastasına onun dostu olduğu duygusunu iletmesiyle son bulur.

Uzun yıllar boyunca psikiyatrinin görünümü, sinema endüstrisi tarafından, halka çarpıtılarak verilmiştir. Ne ki, son yıllarda gerçekleştirilen bu "Ordinary People" filminde olduğu gibi, kitle iletişim araçları tarafından verilmeye çalışılan olumlu psikiyatri uzmanları imajı, tüm psikiyatristler için bir rahatlatma, övgü ve beğeni nedeni olmuştur. Burada terapistin hastasına olan yaklaşımı daha önce verilen örneklerden tamamen farklıdır.

Bu tür filmlerle, terapistler için sinemanın sunduğu en anlamlı görünüm terapistin topluma bir mesaj iletebilmesi gerçeğidir.

Bu mesaj aracılığıyla halkın ihtiyaç duyduğu iyi bir psikiyatristin nasıl olması gerektiği ve iyi bir psikiyatristin nasıl mesleğini yürüttüğü; hastayla terapist arasında yürütülen ilişkinin kişiye neler sağlayabileceği kitlelere iletilebilmiştir.

Tüm bu örneklerden sonra, sinemanın daha çok gerçek psikiyatri hakkında öğrenmesi gereken şeylerin olduğunu ileri sürebiliriz. Aynı zamanda psikiyatrinin de sinemaya yansıyan sinema ürünü meslektaşlarından öğreneceği çok şey vardır. Psikiyatrist bir hastasının hastaneye yatırılmasını önerirken, bu olayın sinemada nasıl bir korku ve güvensizlik duygularıyla anlatılmakta olduğunu hatırlamalıdır (Schneider 1987).

Daha da önemlisi sinemada son zamanlardaki iyi psikiyatrist görünümü bir geçiş olayı olarak görülüp kaçırılmamalıdır. Psikiyatristler, buna halkın kendilerinden beklentilerinin bir ifadesi olarak gerekli önemi göstermelidir. (İyi psikiyatrist görünümü: terapist öyle bir kişidir ki, onu güdüleyen salt para kazanmak değil, hastalarına ilgi gösterme isteğidir. Sade bir ortamda çalışır. Hastalarıyla uğraşırken isteksiz değildir. Hastasına saygı ve cinsel içerikli olmayan bir sevgi gösterir. Katı kurallarla ve saatle sınırlanmış değildir.) Psikiyatristlerin sinema yoluyla kendilerine iletilen bu özellik ve beklentilere duyarlı olmaları gerekir. Bu da sinema adına önemli bir işlev, önemli bir kazanım, önemli bir gelişmedir.

KAYNAKÇA

Schneider, I: Images of the Mind. Psychiatry in the Commercial Film. *Am S. Psychiatry* 1977; 134: 613-620

Schneider, I: The Theory and Practice of Movie Psychiatry. *Am S. Psychiatry* 1987; 144: 8.

* Demos J. and Demos V., Adolescence in Historical Perspective, *Journal of Marriage and*